

Za osam godina od eko taksi u Srbiji skupljeno je 89 milijardi dinara od kojih je samo 34 milijarde otišlo za zaštitu životne sredine

U periodu 2010-2018. od ovih naknada su budžeti na svim nivoima prihodovali ukupno oko 89 milijardi dinara, dok je na aktivnosti koje zaista doprinose zaštiti životne sredine potrošeno oko 34 milijarde dinara.

Valjevo četvrtinu novca od eko takse potrošilo u druge svrhe

U Valjevu, koji je među najzagađenijim gradovima u Srbiji, od 2011. do 2019. sakupljeno je 359 miliona dinara od različitih nameta za očuvanje životne sredine, a na nju je potrošeno 264 miliona, pokazuju podaci udruženja „Stanište”. Dakle, više od četvrtine novca koje su građani i privreda dali da bi živeli u zdravijem okruženju, otišao je u druge namene. Protesti zbog zagađenja vazduha su sporadični i na njima se ne okupi onoliko ljudi koliko bi se očekivalo, s obzirom na to da čist vazduh nije pitanje ekonomskog statusa, političkog ubeđenja ili bilo koje druge razlike, jer svi stanovnici jednog grada dišu isti vazduh.

„Dok nam je veći strah gde ćemo da uhlebimo dete, nego da li ćemo se otrovati, mi ćemo da ćutimo na ovaj problem, jer verujemo da možda kod tog zagađivača ima radnih mesta”, ukazuje Dejan Maksimović iz udruženja „Stanište” za Startit Dnevnik.

Za četiri godine ulaganje u životnu sredinu smanjeno za dve milijarde

U Staništu problem nenamenskog trošenja novca od eko taksi istražuju od 2010. godine, s obzirom na to da je godinu dana ranije počelo osnivanje budžetskih fondova za zaštitu životne sredine na lokalnom nivou. To su fondovi u koje opštine preraspodele budžetski novac planiran za ulaganje u zaštitu voda, zemljišta i vazduha.

„Ukoliko pogledamo trend ulaganja u životnu sredinu, svake godine se izdvaja manje novca i možemo očekivati nastavak takve prakse. Ako posmatramo zbirno koliko su opštine planirale da odvoje za svoje lokalne fondove za zaštitu životne sredine, vidimo da je 2015. bilo 6,4 milijarde, već naredne godine je bilo za milijardu manje, a za 2019. je planirano 4,5 milijardi”, navodi Maksimović.

Kada se s planiranja spustimo na nivo realizacije, brojke su još poraznije. Istovremeno kako rashodi padaju, prihodi od ovih naknada su konstantno rasli, jer su povećani njihovi iznosi i menjani su kriterijumi, pa tako danas takse plaćaju i oni koji zagađenje ne stvaraju. Sa 4,6 milijardi dinara 2015, prihodi svih opština zajedno su skočili na 6,3 milijarde 2019.

20 milijardi od ekologije potrošeno u druge svrhe

Poražava podatak da su 24 opštine ukinule svoj fond, iako su ga 2015. imale, jer, kako navode, budžetska sredstva više nisu namenska. To je u skladu sa izmenama iz decembra 2015. godine, prema kojim je ukinuto namensko trošenje budžetskih sredstava, odnosno legalizovano je to da novac od eko taksi ne bude iskorišćen za ekologiju.

„Republički Fond za zaštitu životne sredine ukinut je 2012. godine, a ponovo je uspostavljen

Za osam godina od eko taksi u Srbiji skupljeno je 89 milijardi dinara od kojih je samo 34 milijarde otišlo za zaštitu životne sredine

kao Zeleni fond 2017. Za četiri godine bez fonda, prihodi republičkog budžeta od naknada bili su ukupno više od 20 milijardi dinara, što je u potpunosti korišćeno u druge svrhe.”

U tom periodu se ukida i naknada za zagađenje životne sredine, koja se plaćala prilikom produženja registracije motornih vozila. Za građanje je to na trenutak delovalo kao olakšanje za kućni budžet, ali opštine već 2013. godine uvode nove i povećavaju postojeće namete, kako bi nadoknadile taj gubitak. Prema istraživanju Staništa, danas nenamenski najviše troše oni koji od eko taksi najviše i prihoduju.

Za 8 godina skupljeno 89 milijardi dinara, potrošeno 34 milijarde

„Dakle, oko pola milijarde evra potrošeno je u svrhe koje sa životnom sredinom nemaju nikakve veze. Ova praksa dešava se svake godine, u republičkom budžetu i u oko 80 odsto lokalnih samouprava, te možemo govoriti o namernom i sistematskom zakidanju na životnoj sredini.”

Šta smo mogli sa tih pola milijarde?

Smanjenje zagađenja vazduha iz svih izvora zahteva ogromna ulaganja, a država je makar posredno odgovorna za investicije od oko 2,3 milijarde evra, navodi Fiskalni savet u svom izveštaju iz 2018. godine, u kojem ocenjuje da je snažno povećanje ulaganja u zaštitu životne sredine budžetski prioritet u narednim godinama.

„Neophodno je smanjiti zagađivanje vazduha iz gradskih toplana (posebno onih koje kao gorivo koriste ugalj i mazut) za šta će biti potrebna ulaganja od oko 550 miliona evra u rekonstrukciju postrojenja (prelazak na prirodni gas, biomasu ili komunalni otpad) i proširenje toplovodne mreže do 2030”, navedeno je u izveštaju, između ostalog. Taj novac ne samo da su nadležni imali na raspolaganju, nego su ga nenamenski potrošili. Toplane i individualna ložišta su najveći izvor zagađenja vazduha, o čemu je govorio i nekadašnji resorni ministar. Da su najveći zagađivači upravo toplane, a ne saobraćaj kako su pojedini predstavnici nadležnih institucija govorili, navodi Koalicija 27, platforma za učešće civilnog društva u procesu usvajanja standarda i vrednosti EU u oblasti zaštite životne sredine.

Izvor: bif.rs